

## **Izobrazba, Slovenija, 1. januar 2011 – končni podatki**

[http://www.stat.si/novica\\_prikazi.aspx?id=4412](http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=4412)

### **Izobrazba, Slovenija, 1. januar 2011 – končni podatki**

SURS, 29. december 2011, Prva objava

**Vsak šesti prebivalec Slovenije, starejši od 15 let, ima vsaj višješolsko izobrazbo. Število žensk z visokošolsko izobrazbo za tretjino višje od števila moških z enako izobrazbo.**

### **Vsak šesti prebivalec Slovenije, starejši od 15 let, ima vsaj višješolsko izobrazbo**

V skladu z mednarodnimi priporočili se izobrazba spremlja za osebe, stare 15 ali več let, čeprav v razvitih državah (tudi v Sloveniji) velika večina otrok, ki so končali osnovnošolsko obveznost, nadaljuje izobraževanje. Ob zadnjem terenskem popisu leta 2002 smo našli 215.000 oseb z vsaj višješolsko izobrazbo (12,9 %), 1. januarja 2011 pa jih je bilo že več kot 307.000 (17,5 %). Dvig izobrazbene ravni je tudi posledica razvoja mreže višjih in visokih šol, številnih novih oblik izobraževanja (npr. e-izobraževanje) ter izrazitega povečanja vključenosti v terciarno izobraževanje. V študijskih letih od 2003/04 do 2010/11 je bilo tako povprečno letno število študentov za 25.000 višje kot v študijskih letih od 1997/98 do 2002/03. Število prebivalcev z višješolsko izobrazbo v primerjavi s popisom 2002 sicer stagnira, kar za 70,5 % pa se je povečalo število prebivalcev z visoko izobrazbo. Diplomanti 1. in 2. bolonjske stopnje so še vedno precej redki; 1. januarja 2011 jih je bilo namreč samo 3,3 % med vsemi z visokošolsko izobrazbo.

Od zadnjega popisa leta 2002 se je povečalo tudi število prebivalcev s srednjo splošno in s srednjo strokovno izobrazbo (za skoraj 85.000), obenem pa se je precej zmanjšalo število prebivalcev z nižjo in srednjo poklicno izobrazbo (za 45.000); v letu 2002 je bila ta izobrazbena skupina celo najštevilčnejša. Vzrok za tako izrazit upad te izobrazbene skupine je deloma nezanimanje mladih generacij za vpis v nižje in srednje poklicno izobraževanje, deloma pa to, da tisti, ki končajo tako izobraževanje, pogosto nadaljujejo svoje izobraževanje v programih za pridobitev srednje strokovne izobrazbe. Dijakov, ki so vključeni v nižje in srednje poklicno izobraževanje, je zdaj med vsemi srednješolci že manj kot za šestino.

Po pričakovanju se hitro zmanjšuje tudi število prebivalcev z nedokončano osnovno šolo (od prejšnjega popisa se je zmanjšalo za 72.000), saj je ta raven izobrazbe značilna predvsem za prebivalce, ki niso več delovno aktivni (61 % prebivalcev s tako izobrazbo je starejših od 64 let).

### **Ženske bolje izobražene kot moški**

Leta 2002 je število žensk z visokošolsko izobrazbo prvič nekoliko preseгло število moških z enako izobrazbo (za nekaj več kot tisoč), v zadnjih 9 letih pa se je ta trend samo še stopnjeval. Izobrazbena sestava moških in žensk je deloma odraz sprememb pri vpisu v višješolsko in

visokošolsko izobraževanje (število v posameznem študijskem letu vpisanih študentk za 18.000 oz. 38 % presega število vpisanih študentov), še bolj pa je odraz uspešnosti pri študiju; v obdobju 2002–2010 je namreč diplomiralo 91.000 žensk ali 60 % več kot moških (57.000). Vsaka peta ženska v Sloveniji ima najmanj višješolsko izobrazbo, če pa upoštevamo samo ženske, stare 25–60 let (torej generacije, ki so izobraževanje v veliki meri že končale in so tudi še delovno aktivne), pa celo več kot vsaka četrta (28,3 %). Delež žensk z najmanj višješolsko izobrazbo je v vseh starostnih skupinah od 21 do 59 let večji od deleža moških z enako izobrazbo; v starostnih skupinah 27–30 let pa je ta razlika največja, in to za več kot 20 odstotnih točk. Med moškimi, starejšimi od 64 let, ima najmanj višješolsko izobrazbo vsak šesti. To znova potrjuje ugotovitvi iz raziskave Eurostata, da se pričakovano trajanje življenja podaljšuje pri osebah, ki imajo boljši socialnoekonomski položaj, ta pa je v veliki meri pogojen prav z boljšo izobrazbo.

Moški za zdaj še ohranjajo prednost pri magisteriju oz. doktoratu znanosti, vendar samo zaradi izrazite razlike v številu moških in žensk s tovrstno izobrazbo pri višjih starostih. Med ženskami pri starostih od 25 do 41 let, razen pri starosti 32 let, pa so tiste s tovrstno izobrazbo že številnejše od moških pri teh letih.

Hkrati pa je tudi žensk z osnovnošolsko izobrazbo ali nižjo od te več kot moških s tako izobrazbo, predvsem v višjih starostnih skupinah; to pomeni, da so bile ženske pri prehodu iz osnovne v srednjo šolo v preteklosti zapostavljene. Tipična moška izobrazba je srednja poklicna izobrazba, saj jo imata med tremi prebivalci s to izobrazbo skoraj dva moška.

### **Samo vsak peti tujec v Sloveniji ima vsaj srednjo strokovno oz. splošno izobrazbo**

Tujci, ki prebivajo v Sloveniji, imajo v povprečju nižjo izobrazbo kot državljani Slovenije. Izobrazbo tega prebivalstva znižujejo v povprečju predvsem tujci iz držav, nastalih na območju nekdanje Jugoslavije, ki so se v Slovenijo priselili v zadnjem desetletju in so se torej pretežno izobraževali zunaj Slovenije. Tujcev z državljanstvom teh držav je med vsemi tujci v Sloveniji, starimi 15 ali več let, kar 88 %. Skoraj polovica (44 %) teh oseb ima največ osnovnošolsko izobrazbo; samo 2,9 % teh oseb pa imajo višješolsko in visokošolsko izobrazbo. V primerjavi z državljani Slovenije pa je za te tujce najznačilnejša srednja poklicna izobrazba (37 %).

Nasprotno pa ima šestina tujcev z državljanstvom drugih držav (če torej ne upoštevamo tistih z območja nekdanje Jugoslavije) najmanj višješolsko izobrazbo. Ti tujci po izobrazbi presegajo povprečno izobrazbeno raven prebivalstva Slovenije. Vendar so tudi med temi tujci značilne izobrazbene razlike: državljani Bolgarije, Slovaške, Romunije in Ukrajine imajo podobno izobrazbeno sestavo kot tujci z območja nekdanje Jugoslavije; čeprav so tujci z visokošolsko izobrazbo maloštevilni, pa njihov relativni delež (če ne upoštevamo tujcev z območja nekdanje Jugoslavije) močno presega delež državljanov z enako izobrazbo (159 na 1000 prebivalcev v primerjavi s 94 na 1000 prebivalcev).

## Regionalne razlike v izobrazbi so velike

Kot kazalnik dobre izobraženosti smo upoštevali delež oseb z najmanj višješolsko izobrazbo med osebami pri starosti 30–49 let. Gre za starost, pri kateri je večina prebivalcev že dosegla vsaj višješolsko izobrazbo, in za starost, pri kateri je stopnja delovne aktivnosti v Sloveniji največja (v povprečju 84-odstotna). Regionalne razlike so zelo velike: delež oseb s tako izobrazbo v osrednjeslovenski statistični regiji (33,4 %) skoraj za dvakrat presega delež oseb s tako izobrazbo v pomurski statistični regiji (17,7 %). V pomurski regiji je razlika med deležema moških in žensk z najmanj višješolsko izobrazbo sicer najmanjša (za 7,7 odstotne točke), največja pa je v goriški statistični regiji (za 14,2 odstotne točke). V vseh statističnih regijah je pri starosti 30–49 let število žensk z najmanj višješolsko izobrazbo večje od števila enako starih moških s tako izobrazbo, in sicer za skoraj 34.000 (razmerje na ravni Slovenije je 3 : 2). Vsak četrti prebivalec Slovenije pri tej starosti ima najmanj višješolsko izobrazbo, vendar je samo v treh regijah (v osrednjeslovenski, obalno-kraški in gorenjski) delež prebivalcev s tako izobrazbo nadpovprečen (govorimo lahko o koncentraciji znanja v Sloveniji). V primerjavi z letom 2002 se je delež prebivalcev pri starosti 30–49 let, ki imajo najmanj višješolsko izobrazbo, nadpovprečno povečal v gorenjski, notranjsko-kraški, osrednjeslovenski in savinjski statistični regiji ter v jugovzhodni Sloveniji, najmanj pa v obalno-kraški in pomurski statistični regiji.

## Slovenija delno že dosegla enega izmed ciljev strategije Evropa 2020 na področju izobraževanja

Evropska komisija je marca 2010 sprejela krovno evropsko razvojno strategijo do leta 2020 za rast in delovna mesta, v okviru katere se je Evropski svet dogovoril o petih glavnih ciljih, ki naj bi hkrati usmerjali dejavnosti držav članic in Komisije. Eden izmed teh ciljev na področju izobraževanja je povečati delež prebivalcev z najmanj višješolsko izobrazbo med prebivalci v starosti 30–34 let na 40 %. Slovenija je ta cilj delno že dosegla, saj ima najmanj višješolsko izobrazbo 41,5 % žensk pri tej starosti. Cilju pa se je šele približno na polovico približal delež moških z najmanj višješolsko izobrazbo (22,9 %). Kljub temu je Slovenija na dobri poti, da doseže ta cilj še pred letom 2020, saj je 1. januarja 2011 skupni delež oseb s tako izobrazbo znašal 31,7 %, če pa upoštevamo samo državljane Slovenije, pa 33,5 %.

**Tabela 1: Prebivalstvo, staro 15 ali več let, po izobrazbi in spolu, Slovenija, Popis 2002 in 1. januar 2011**

	1. 1. 2011			Popis 2002		
	Skupaj	Moški	Ženske	Skupaj	Moški	Ženske
<b>Skupaj</b>	<b>1.759.336</b>	<b>864.861</b>	<b>894.475</b>	<b>1.663.869</b>	<b>804.286</b>	<b>859.583</b>
Brez izobrazbe	5.832	2.139	3.693	11.337	4.092	7.245

Nepopolna osnovnošolska	72.139	28.107	44.032	104.219	42.400	61.819
Osnovnošolska	435.108	183.159	251.949	433.910	169.509	264.401
Nižja poklicna	25.242	13.361	11.881	70.544	42.549	27.995
Srednja poklicna	381.595	246.289	135.306	381.748	237.824	143.924
Srednja strokovna, srednja splošna	531.751	259.711	272.040	447.049	206.915	240.134
Višješolska (prejšnja), višja strokovna	84.221	37.141	47.080	84.044	36.083	47.961
Visokošolska 1. stopnje, visokošolska strokovna (prejšnja) ipd.	58.231	21.438	36.793	8.837	3.499	5.338
Visokošolska 2. stopnje, visokošolska univerzitetna (prejšnja) ipd.	143.029	61.251	81.778	105.793	51.571	54.222
Magisterij znanosti (prejšnji) ipd.	14.500	7.387	7.113	11.377	6.309	5.068
Doktorat znanosti	7.688	4.878	2.810	5.011	3.535	1.476

Vir: SURS

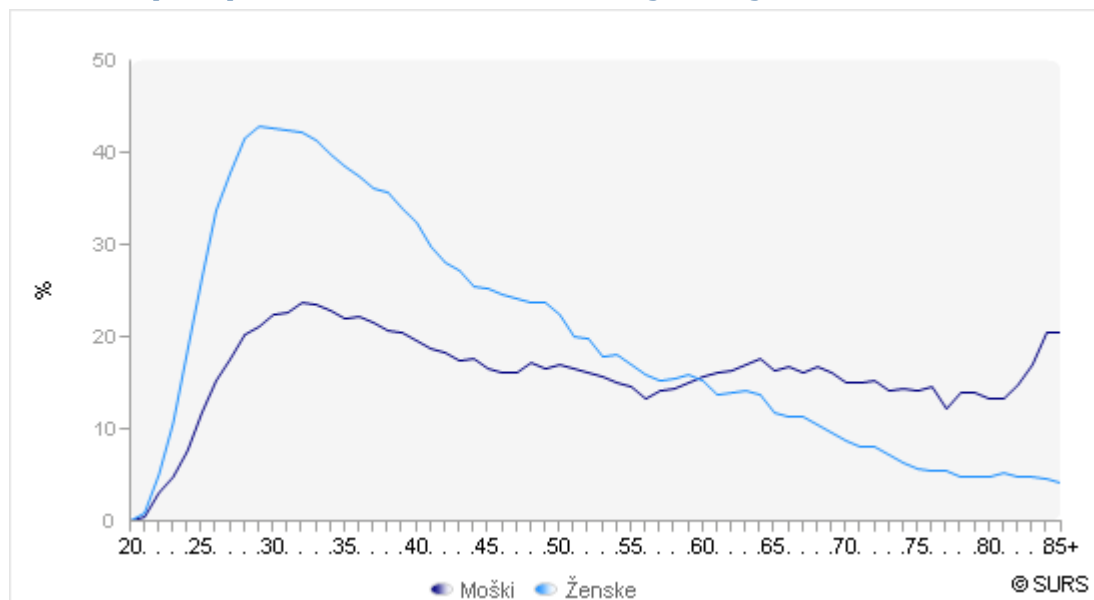
**Tabela 2: Prebivalstvo, staro 15 ali več let, po izobrazbi in spolu, Slovenija, Popis 2002 in 1. januar 2011**

	1. 1. 2011			Popis 2002		
	Skupaj	Moški	Ženske	Skupaj	Moški	Ženske
	%	%	%	%	%	%

<b>Skupaj</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>
Brez izobrazbe	0,3	0,2	0,4	0,7	0,5	0,8
Nepopolna osnovnošolska	4,1	3,2	4,9	6,3	5,3	7,2
Osnovnošolska	24,7	21,2	28,2	26,1	21,1	30,8
Nižja poklicna	1,4	1,5	1,3	4,2	5,3	3,3
Srednja poklicna	21,7	28,5	15,1	22,9	29,6	16,7
Srednja strokovna, srednja splošna	30,2	30,0	30,4	26,9	25,7	27,9
Višješolska (prejšnja), višja strokovna	4,8	4,3	5,3	5,1	4,5	5,6
Visokošolska 1. stopnje, visokošolska strokovna (prejšnja) ipd.	3,3	2,5	4,1	0,5	0,4	0,6
Visokošolska 2. stopnje, visokošolska univerzitetna (prejšnja) ipd.	8,1	7,1	9,1	6,4	6,4	6,3
Magisterij znanosti (prejšnji) ipd.	0,8	0,9	0,8	0,7	0,8	0,6
Doktorat znanosti	0,4	0,6	0,3	0,3	0,4	0,2

Vir: SURS

**Grafikon 1: Prebivalci z najmanj višješolsko izobrazbo, stari 20 ali več let, po spolu in starosti, Slovenija, 1. januar 2011**



Vir: SURS

**Avtorja:**

Danilo Dolenc, Darja Šter